

Workshop rond Vlaams visserijprogramma

Vlaams Instituut voor de Zee, 23/01/2019

Dit verslag is een weergave van de besprekingen tijdens de workshop zoals door het SALV-secretariaat genoteerd. Het verslag bindt noch de Technische Werkcommissie Visserij van de SALV, noch de SALV-raad zelf.

Opzet

De Technische Werkcommissie Visserij (TWV) van de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij (SALV) en IDEA Consult sloegen de handen in elkaar om een brede groep stakeholders te bevragen naar hun bevindingen over het huidige en aanbevelingen voor het toekomstige Operationeel Programma (OP) EFMZV. Het Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij kent de middelen toe voor de uitvoering van het gemeenschappelijk visserijbeleid en het maritiem beleid van de Europese Unie. Daartoe dient elke lidstaat een eigen operationeel programma op te maken waarin staat hoe de beschikbare middelen zullen worden benut. Het huidige OP is momenteel over de helft van zijn looptijd (2014-2020) en de beleidsvoorbereiding van het nieuwe OP voor de periode 2021-2027 gaat van start. Tijdens een workshop op 23 januari 2019 in de gebouwen van het Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ) kregen leden van de TWV, onderzoekers van VLIZ, ILVO en Inagro en een vertegenwoordiging van de provincie West-Vlaanderen de kans om hun bevindingen te delen met IDEA Consult die de halfwegevaluatie van het huidige programma verzorgt en strategische visies aan te reiken voor het toekomstige OP, wat momenteel verwerkt wordt in een SALV-TWV-advies voor de beleidsmakers.

Eerste ronde

■ Werksessie 1. Concurrentievermogen en vitaliteit van de sector

Algemene bemerking:

Het Operationeel Programma EFMZV zou moeten uitgaan van hefboomdoelstellingen die de richting aanwijzen waarheen de sector dient te evolueren, maar waarbij het programma de nodige vrijheidsgraden aan de sector biedt om zelf keuzes te maken die de doelstellingen helpen realiseren. Momenteel wordt het huidige beleid als een te strak keurslijf ervaren. De realisatie van projecten is prioritair, ongeacht wie de uitvoering op zich neemt.

1. Innovatie – verband huidige OP-maatregelen art. 26, 41, 39

■ Vernieuwbouw

Vernieuwbouw is nodig om de sector te herdynamiseren in het kader van duurzaamheid en met het oog op het stimuleren van instroom. Oude vaartuigen zijn log en zwaar en vergen daardoor te veel brandstof, terwijl nieuwe vaartuigen voor eenzelfde vangstcapaciteit minder vaardagen zullen tellen en minder brandstof nodig hebben dankzij efficiëntere, lichtere en zuinigere motoren. Een modernisering van de vloot dringt zich op, maar de stringente voorwaarden voor starterssteun (cf. infra) en het gebrek aan steun voor vernieuwbouw fnuiken het investeringsperspectief in innovatieve en moderne vissersvaartuigen. De Europese Commissie staat echter weigerachtig tegenover het toekennen van financiële ondersteuning om nieuwe vaartuigen te bouwen, omdat de vrees bestaat dat zulke vernieuwbouw een capaciteitsverhoging met zich zou meebrengen. De deelnemers aan de workshop menen dat er voldoende maatregelen binnen de wetgeving zijn ingebouwd, die garanderen dat ook bij vernieuwbouw de bestaande vangstmogelijkheden gerespecteerd worden (onder meer de visvergunning en de eraan gelieerde visquota).

Indien het EFMZV geen mogelijkheid laat voor directe steunverlening inzake vernieuwbouw kunnen bepaalde deelaspecten van de investering in nieuwe vaartuigen wel als project ingediend

worden onder artikel 32 'Gezondheid en veiligheid' en artikel 41 'Energie-efficiëntie en klimaatmitigatie'. Daarnaast bestaan er buiten het EFMZV om mogelijk nog andere manieren om financiële middelen op te bouwen ter ondersteuning van investering in nieuwe vaartuigen.

Zo wordt momenteel door de sociale partners de mogelijkheid afgetoetst om via het Zeevissersfonds een deel van de bedrijfsvoorheffing (22 procent) terug naar de sector te laten vloeien indien reders intekenen op een nieuwe cao rond ploegarbeid en systeemvaart. Hierbij wordt een rekruteringspool van bemanningsleden samengesteld die beschikbaar is voor verschillende reders en waaruit gereserveerd kan worden. Binnen het nieuwe systeem neemt de druk op het sociaal leven van de bemanningsleden af doordat zij in een andere vorm van arbeidsorganisatie zullen werken (bijvoorbeeld afwisselend één week vissen en één week thuis, bijvoorbeeld de extra gepresteerde uren in de periode aan boord compenseren naar analogie met de industriearbeid), terwijl het schip kan blijven doorvaren. Deze nieuwe vorm van arbeidsorganisatie zal ook in de vissersopleiding aan bod moeten komen. Naast stimulansen voor het aantrekken van nieuwe bemanningsleden zouden er tevens financiële middelen naar de sector kunnen terugvloeien op voorwaarde dat deze middelen voor investeringen worden aangewend (waarbij aan vernieuwbouw wordt gedacht).

Door in te zetten op opleiding, veiligheid, arbeidsorganisatie moet men proberen de bestaande mogelijkheden van het OP EFMZV optimaal te benutten (gelet op de geringe opnemingsgraad van middelen onder UP1) en eventueel trachten aanvullen met andere mogelijkheden voor financiële ondersteuning buiten het programma om. Bij sommige deelnemers heerst er wel twijfel of men zonder een omslag naar mogelijkheden voor vernieuwbouw de gereserveerde middelen onder UP1 tijdens de resterende looptijd van het programma volledig zal kunnen aanwenden binnen deze unieprioriteit.

2. Instroom – verband huidige OP-maatregel nr. 31

- Niveau **investeerdere**: welke maatregelen kunnen volgens uw organisatie genomen worden om tegemoet te komen aan het brede probleem van instroom in de sector? Dient hierbij specifiek geënt te worden op het **type investeerder** (i.c. bestaande reders, nieuwe reders, investeerders die de intentie hebben om de praktijkuitvoering uit te besteden)?

Het centrale probleem met betrekking tot instroom is volgens de deelnemers aan deze werksessie tweërlei: vele reders hebben geen opvolging in het verschiet (1); externe investeerders tonen interesse, maar stoten op barrières om effectief in te stappen (2). Het huidige OP EFMZV biedt de mogelijkheid om jonge vissers starterssteun te verlenen, maar het steunbedrag van maximaal €75.000 staat verre van in verhouding met het aankoopbedrag van een doorsnee vissersvaartuig. De voorwaarden die bovendien aan deze starterssteun worden gekoppeld – i.e. maximumleeftijd van 40 jaar en minstens 5 jaar ervaring als visser of gelijkwaardig via opleiding, het vissersvaartuig dient tussen 5 en 30 jaar oud te zijn en mag niet langer zijn dan 24 m – zorgen ervoor dat de instroom van externe investeerders wordt beknot. Deze investeerders wensen immers wel het nodige kapitaal te voorzien, maar willen de praktijkuitvoering van de visserijactiviteit uitbesteden. De vaststelling dat onder artikel 31 'Starterssteun voor jonge vissers' in het huidige OP nog geen projectaanvragen zijn ingediend, is een teken aan de wand dat deze aanpak het doel voorbij schiet. Het optrekken van het steunbedrag voor overnames en het herbekijken van de precieze modaliteiten dringen zich dus op. Naast de aanzienlijke investeringskost werpen de verplichte visvergunning, de jaarlijks wisselende visquota en de

onzekerheid over het kunnen monstern van voldoende bemanning extra barrières op voor starters.

- Niveau **bemanning** en **personeel landzijde** (werving, minimumbezetting vaartuigen, opleiding,...): welke specifieke knelpunten kunnen in het kader van het OP EFMZV worden aangepakt? Is het wenselijk om EFMZV-middelen voor opleiding (zoals voorzien in artikel 29) te voorzien? Herhaling van de vraag om een competentiecentrum op te richten (cf. SALV, 2015)?

Ook naast de werking van het EFMZV kunnen stimulansen uitgewerkt worden om nieuwe bemanningsleden aan te trekken. De bovenvermelde innovatieve cao rond ploegarbeid en systeemvaart is daarvan een voorbeeld.

De investering in nieuwe schepen (vernieuwbouw) zou in sterke mate kunnen bijdragen aan de aantrekkelijkheid van de sector om nieuwe bemanningsleden te werven.

Specifiek met betrekking tot de kleinschalige kustvisserij wordt de minimumbezetting van vaartuigen ervaren als een beperking (cf. LIVIS-project), hoewel de vereiste hoeveelheid bemanningslui aan boord van kleine vaartuigen wettelijk reeds teruggebracht is op twee personen.

- Steun voor de vervanging van (hulp)motoren, alsook steun voor jonge vissers wordt in de commissievoorstellen voor het EMFZV 2021-2027 beperkt tot **kleinschalige visserij**. Hoe kan daarmee best worden omgegaan?

Kleinschalige en kustvisserij in België blijft vooralsnog grotendeels een recreatieve visserij. Sommige sportvissers hebben de overstap naar het professionele circuit (al dan niet in bijberoep) gemaakt, maar kiezen in dat geval meestal om onder Nederlandse licentie te varen. De voorwaarden die aan een visvergunning gekoppeld zijn, worden in Nederland als minder rigide beschouwd. Het deel van de visvangst dat door de recreatieve groep en door de professionele kleinschalige kustvissers onder Nederlandse licentie wordt besomd, blijft vooralsnog buiten de radar. Indien deze groep geprofessionaliseerd en geofficialiseerd kan worden onder Belgische licentie, dan wordt hun aandeel verrekend in het Belgische quotum. Tijdens de werksessie werd geopperd dat de overgang van recreatief naar professioneel – ook wanneer stimulansen worden voorzien – niet zodanig groot zal zijn en dat grote verschuivingen in quotaverdeling als gevolg daarvan zullen uitblijven. Het quotum voor zeebaars is momenteel reeds volledig met Nederland vervuld.

Het huidige beleid is quasi volledig afgestemd op de demersale visserij met grotere vaartuigen die een groter vaarbereik hebben dan de vaartuigen van kleinschalige kustvissers.¹ In de marge van deze vaststelling stelden sommige deelnemers vast dat vissers in het Schelde-estuarium niet

¹ Cf. Nathalie De Snijder *et al.*, *Vistraject. Duurzaamheidstraject voor de Belgische visserijsector*, Koekelare, 2015, p. 8: 'De lokale kleinschalige en kustvisserij kent een aparte problematiek die een specifieke aanpak nodig heeft doordat hun bereik weg van de thuishaven veel beperkter is en hun mogelijke visgronden meestal gedeeld moeten worden met andere activiteiten op zee en of natuurbescherming'; Koninklijk besluit van 19 april 2014 houdende de veiligheidsvoorwaarden voor de professionele hengeltvisserij op zee in een beperkt vaargebied, artikel 1 en 3.

als zeevissers erkend worden en dus niet de bijhorende voordelen van het paritair comité genieten. Nochtans zou een integrale kijk op de visserijsector, waar *inshore fishing* deel van uitmaakt, gunstig zijn in het licht van ketensamenwerking, afzet, ruimtegebruik, etc.

Los van het feit of er al dan geen interesse zou zijn bij recreatieve sportvissers of kustvissers onder Nederlandse licentie om de overstap naar het commerciële/professionele circuit te maken of bij bestaande reders om te diversifiëren richting kleinschalige visserij, dient het beleid wel te anticiperen op de focus van de Europese Commissie op kleinschalige visserij en minstens een beleidskader hiervoor te voorzien. Steunmogelijkheden voor kleinschalige standwant- en handlijnvisserij op vaartuigen van minder dan 12m lang (i.e. Europese definitie van kleinschalig vissersvaartuig) moet ook in het Belgische OP voorzien worden. Daarnaast dient aandacht te gaan naar andere regelgeving buiten het OP EFMZV, waaronder veiligheidsvoorschriften voor professionele hengeltvisserij, de aankoop van visvergunningen en de bijhorende quotaverdeling, vereisten inzake bemanning, bepalingen dat commerciële vaartuigen voor hengeltvisserij enkel voor professionele doeleinden kunnen ingezet worden in beperkt vaargebied (i.e. 30 nm), vereisten van het vaartuig (zoals een motorvermogen beneden 221 kW). Deze wettelijke bepalingen en vereisten worden door kustvissers gezien als knelpunten die hen ervan weerhouden de overstap naar het professionele circuit te maken of te kiezen voor een Nederlandse licentie (cf. LIVIS-project). Een eventuele, gedeeltelijke overstap van de bestaande demersale visserij naar kleinschalige kustvisserij met stand want of handlijn vergt van de betreffende reder ook een leertraject in de nieuwe manieren van vissen. Vissersopleidingen dienen daar ook op in te spelen. Om kleinschalige kustvisserij alle kansen te bieden, dienen met andere woorden zowel wetgevendende aanpassingen binnen als buiten het OP EFMZV doorgevoerd te worden om een coherent en motiverend beleidskader te scheppen voor deze ontluikende deelsector binnen de visserij.

■ Werksessie 2. Aquacultuur en verbreding naar andere maritieme activiteiten

1. Aquacultuur – verband huidige OP-maatregelen nrs. 48, 49, 50, 56

- een doorvertaling van onderzoek naar praktijk lijkt de grote uitdaging voor aqua- en maricultuur te zijn. Welke mogelijke handvaten kan de overheid binnen het OP EFMZV aanreiken om deze doorvertaling in een stroomversnelling te laten komen? Opnemen van een gelijkaardige maatregel als nr. 51 en 52 (momenteel niet opgenomen)?

Vroeger werden reeds mosselen gekweekt in Nieuwpoort. Ondanks fantastische resultaten diende de kweek wegens omstandigheden te worden stopgezet. Nu staan in Nieuwpoort nieuwe projecten in de steigers. Langs drie lijnen (privaat, oesters, zeewier met Sioen) wordt **de kwaliteit en economische haalbaarheid** verder in kaart gebracht. Om private initiatieven hieromtrent verder te stimuleren, is een **concrete ruimtelijke afbakening van gebieden voor aquacultuur** een belangrijke eerste stap. Ruimte voor aquacultuur hoeft zich niet consequent te vertalen in ruimteverlies voor conventionele visserij, al is het afboeien van kweekgebieden wel nodig. Directe benadeling van de sleepvisserij kan wel ingeperkt worden, bijvoorbeeld door gebieden dicht bij de kust af te bakenen en multifunctionaliteit van de ruimte te verkennen. De ruimtelijke afbakening voor aquacultuur moet economisch haalbaar zijn.

De totstandkoming en **erkenning van voedselveiligheid van de kweekgebieden** is ook een

belangrijke vereiste. Wat de mosselen betreft, is het FAVV bezig met de erkenning van het kweekgebied. Voor de oesters is er bijvoorbeeld het gegeven dat de kweek vrij van bonamiabesmetting moet zijn. Gelet op de wijdverspreide aanwezigheid van bonamia, m.u.v. een klein gebied in Noorwegen, ligt dat moeilijk.

Windmolenparken vormen een nieuwe opportuniteit. In het kader van de Blauwe Cluster werd beperkt (privaat) **onderzoek** verricht naar de **biotopen aan de basis van de windmolenparken**. Dergelijke onderzoeken verzekeren, kost reeds handenvol geld.

Visserij en aquacultuur kunnen niet met dezelfde vaartuigen uitgevoerd worden. Aquacultuur vereist dus **specifieke werkboden**. Schepen kunnen eventueel wel uitgerust worden met het oog op **passieve visserij**.

Ondersteuning kan gaan naar de verdere uitwerking en toepassing van **duurzame systemen die zo weinig mogelijk bodemberoering veroorzaken**. Daardoor kan men aquacultuur met lokaal en duurzaam associëren.

2. Verbreding naar andere maritieme activiteiten – **geïntegreerd maritiem beleid** UP6 – verband OP-maatregelen 80.1b en 80.1c

- Specifieke maatregelen rond mariene milieu zijn opgenomen in het OP; Hoe kan de overheid binnen het OP EFMZV erop aansturen dat de doelstellingen binnen UP6 rond marien milieu worden gehaald? Hoe moeten middelen vanuit het EFMZV besteed worden aan doelstellingen die niet-visserij-gerelateerd zijn?
- Het geïntegreerd maritiem beleid (integrated maritieme policy) is het Europese beleid verschillende zaken op elkaar wel afstemmen zoals blauwe groei, mariene data, visserij, mariene ruimtelijke planning etc. In het OP wordt hiervoor gefocust op niet-visserij-gerelateerde maatregelen rond duurzaamheid. Welke mogelijkheden zijn er om in dit brede niet-visserij-gerelateerde activiteiten bij te dragen aan het geïntegreerde maritieme beleid?
 - Wat met ontwikkelingen rond meervoudig ruimtegebruik in de windmolenparken?
 - Zijn er mogelijkheden rond blauw toerisme? Kustverdediging?
- Hoe kan de doorstroom van mogelijke projecten rond de bescherming van het mariene milieu best verlopen?
- Hoe kan de doorstroom van mogelijke projecten rond de opbouw van kennis rond het mariene milieu verlopen?

Men kan **Uniprioriteit 6 opentrekken naar andere actoren**, die die middelen zouden kunnen aanwenden om de doelen te bereiken.

Aquacultuur kan een **hefboom** vormen **voor toerisme en interactie** tussen sectoren. Een van de uitdagingen hierbij is voedselveiligheid, die steeds moet gegarandeerd worden. Daartoe zijn bijkomende investeringen nodig. Maar de eerste prioriteit moet productie zijn. Die moet eerst goed op gang komen. Daarna kan men op zoek gaan naar synergiën.

Aquacultuur is milieupositief, gelet op de eigenschappen van mosselen en oesters. Producenten moeten die wetenschappelijke inzichten opnemen, verspreiden en aanwenden.

Het fonds vormt geen regelgeving, maar kan wel **openheid creëren om technieken te verspreiden en de sector aan te sturen**. In het kader van UP6 zouden dan ook verschillende duurzaamheidsprojecten kunnen ondersteund worden:

- Passieve visserij (al vinden sommige deelnemers dat dit onder UP1 thuishoort)
- Nieuwe vormen van visserij (bv. warrel) vereisen de bouw van nieuwe boten. Dat geldt ook voor aquacultuur, waarvoor je specifieke werkboten nodig hebt.
- Infrastructuur op het land, in functie van aanlanding, verwerking en vermarkting.
- Dataverzameling als opportuniteit: als er systemen voor zijn kunnen vaartuigen ermee worden uitgerust, maar dient gekoppeld te worden aan een inkomen, wat dan weer in vernieuwbouw geïnvesteerd kan worden.

Er zijn momenteel heel weinig projecten in UP6. Er zijn nochtans mogelijkheden om het gevoerde onderzoek (bv. rond aquacultuur) te valoriseren in kruisbestuiving met de praktijk, en UP6-projecten kunnen naast de ecologische duurzaamheidsdoelstellingen ook economische voordelen voor de sector met zich meebrengen, met linken naar UP4. Er zijn uiteraard een aantal voorwaarden die momenteel in acht genomen moeten worden. Projectaanvragen moeten uitvoeringsgericht zijn, en de criteria voor de aanvragen transparant. Die voorwaarden kunnen een rem vormen op de ontwikkeling van nieuwe aanvragen. Bovendien is het begrip duurzaamheid in het EFMZV heel ruim van toepassing, namelijk op alle maritieme activiteiten. Daardoor is het **te zeer gericht op overheden**. Het is van belang dat de stakeholders zelf aangeven wat onder UP6 zou mogen ressorteren. Zo is het maar de vraag of de aanleg van een grindbed iets is dat via EFMZV zou moeten gesubsidieerd worden. De advieswerking rond de projectaanvragen kan ook verbeterd worden, maar men dient erover te waken dat de procedures niet te log worden (bv. door voor alles uitgebreide beoordelingscommissies samen te stellen).

Tweede ronde

■ Werksessie 3. Verwerking en afzet, marketing en consumentenbenadering

1. Duurzaamheidserkenning tot bij de consument – verband huidige OP-maatregelen nrs. 68, 43

- Hoe kan de overheid de sector het beste ondersteunen om de uitbouw van een visserijlabel voor Belgische visserijproducten tot bij de consument door te trekken? Onder welke vormen? Tijdens welke stappen in het proces (Op- en doorstart? – MaViTrans; Monitoring?...)?

Met 'Visserij Verduurzaamt' en Valduvis heeft de sector een tool in handen om te communiceren over alle aspecten van duurzaamheid (in tegenstelling tot het MSC-label) en om het aspect van lokaal aangelande vis in de kijker te zetten. Het noodzakelijke controlemechanisme om 'Visserij Verduurzaamt' van de veilingklok door te trekken tot in de groot- en kleinhandel ontbreekt echter vooralsnog. Indien er een echt label van 'Visserij Verduurzaamt' tot stand wil gebracht worden, dan moeten er immers staalharde garanties zijn dat er in de toonbank van de handel geen vermenging optreedt tussen vis die wel en niet onder het label valt. Door het hoge kostenplaatje en het risico op imagoschade bij de geringste fout raden sommige deelnemers af om een echt label na te streven. Anderzijds wordt door andere deelnemers betoogd dat men vanuit de kleinhandel minder interesse toont in een label, maar dat een samenwerking met een aantal grote retailers om een label te vormen in de steigers staat.

2. Communicatie en marketing – verband huidige OP-maatregel nr. 68

- Diversiteit en kwaliteit van Belgische visserij- en aquacultuurproducten beter kenbaar maken via VLAM. *Visserij Verduurzaamt* als een sterk merk in de markt zetten.

De werking van de VLAM wordt tijdens deze werksessie positief onthaald. Toch zijn er enkele knelpunten. Zo is het totaalbudget afgenomen door het wegvallen van SDVO. De generieke officiële promotie van vis vanuit VLAM krijgt een vastgelegd steunbedrag vanuit het EFMZV toebedeeld (i.e. €200.000) voor de hele looptijd van het programma. VLAM plant met die middelen op voorhand bepaalde campagnes in. Er is echter ook een zekere flexibiliteit nodig om vlot te kunnen inspelen op bepaalde opportuniteiten (vb. positieve media-aandacht op een gegeven moment) via VLAM-campagnes, die op korte tijd kunnen gelanceerd worden. Daarenboven moet nagedacht worden over de nazorg van campagnes, opdat zij een blijvend effect zouden kennen dat de loutere looptijd van de promoties overstijgt.

3. Samenwerking in de keten – verband huidige OP-maatregelen nrs. 68, 26, 43

- Dienen met het oog op het stimuleren van meer samenwerking in de keten bijkomende maatregelen ontwikkeld te worden of volstaan aanpassingen aan de voorwaarden binnen bestaande maatregelen (bv. mogelijkheden om aanvragen met meerdere ketenpartners in te dienen)?

Het fonds zou samenwerking verder kunnen stimuleren door het mogelijk te maken van het indienen van projectaanvragen door meerdere ketenpartners samen en over de unieprioriteiten

heen (gekoppeld aan een bepaalde verdeelsleutel voor de toewijzing van de middelen).

De vermarkting van Belgische vis staat redelijk sterk voor wat de versmarkt betreft, maar vindt moeilijker ingang in de retail. Vermarkting via grote retailers is nochtans een opportuniteit, gezien het feit dat consumptie via dit circuit nog verder toeneemt (80% van de visconsumptie via retail). Het is echter zaak om de retailers ervan te overtuigen hun gamma aan visproducten te verruimen dan louter de gangbare kabeljauw en zalm (die voor het merendeel wordt geïmporteerd en die een verschraving van de vraag naar vis teweegbrengt). Vaak zetten retailers promoties op die maandenlang op voorhand gepland worden zonder dat de visserijsector kan garanderen de gevraagde volumes aan te leveren. Bovendien is het vrijwel onmogelijk om grote volumes van één welbepaalde soort aan te leveren. Visserij is immers een vorm van jacht, wat maakt dat visaanbod niet strikt kan worden ingepland zoals bijvoorbeeld de productie van sla. Retail en visserijsector dienen te komen tot een samenwerking waarbij sprake is van wederzijdse toenadering: de visserijsector tracht via het bijsturen van het visplan de aanvoer van vis beter af te stemmen in de richting van de vraag en bundelt zo veel als mogelijk het aanbod, terwijl de retail de promotie van Belgische vis opzet op het moment dat een grotere aanvoer te verwachten is. De retail maakt daarbij de consument bewust dat het aanbod van lokaal aangelande vis in soort en aantal sterk afhankelijk is van weersomstandigheden. Een goede piste om vraag en aanbod naar elkaar te laten toegroeien, bestaat erin om niet slechts één soort, maar meerdere soorten tegelijk in de markt te zetten als Belgische visserijproducten. Sommige deelnemers twijfelen wel aan de bereidheid van de retailers om in dit verhaal mee te stappen.

Om de brug te maken tussen de aanlanding van vis en de verkoop van vis aan de eindconsument zou de verwerking ook in België moeten kunnen plaatsgrijpen. Door de brede korf van visproducten is dit echter niet evident. Het project [Plaice2BE](#) toonde voor pladijs wel aan dat binnenlandse verwerking (i.e. investering in een fileermachine en personeel) rendabel kan zijn op voorwaarde dat voldoende aanvoer van vis in eigen land kan worden gegenereerd.

In aanvulling op het thema 'verwerking en afzet, marketing en consumentenbenadering' wezen sommige deelnemers op de Europese verordening 'gemeenschappelijke marktordening (GMO)'² die met artikel 28 een belangrijke rol toekent aan de producentenorganisaties in de uitvoering van het gemeenschappelijk visserijbeleid (GVB) via de opmaak van productie- en afzetprogramma's. In Vlaanderen wordt het productie- en marketingplan opgesteld door de Rederscentrale als erkende PO, waarbij andere ketenspelers (waaronder de Vlaamse Visveiling) input geven met betrekking tot bepaalde aspecten van verkoop en afzet verder in de keten (zoals gevraagd door de Vlaamse overheid). Het productie- en marketingplan wordt door de PO beschouwd als een belangrijk instrument om acties rond productieplanning en afzetstrategieën gestructureerd te kunnen uitvoeren en om via deze acties de GVB-doelstellingen te bereiken. De PO zou die taak dan ook willen verderzetten en hoopt dat dit mee wordt opgenomen in het volgende Operationeel Programma onder EFMZV II.

² Verordening (EU) Nr. 1379/2013.

■ **Werk sessie 4. Bescherming en herstel van de biodiversiteit en de ecosystemen (inclusief aanlandingsplicht)**

1. Aanlandingsplicht

- Hoe kan de overheid de sector het best begeleiden bij het nakomen van de aanlandingsplicht?

De aanlandingsplicht is niet evident en complex om uit te voeren. De verplichting is als kwestie ook complex: naast de beoogde duurzaamheidsdoelstellingen zijn er ook nadelige effecten op diverse populaties. Zo zijn heel wat aaseters afhankelijk van de teruggooi.

Iedereen zal zo weinig mogelijk bijvangst proberen te hebben, want dat wordt afgetrokken van het quotum. Bijvangst heeft momenteel weinig economische waarde: het kan louter als vismeel worden aangewend. Het is mogelijk dat de wetgeving versoepeld wordt, als blijkt dat ze niet werkt. Clandestiene teruggooi voorbij de minimisgrenzen valt niet uit te sluiten. Ook niet met camera's, die niet aan de bron van het probleem werken. Men moet maximaal inzetten op onderzoek naar en toepassing van technieken die ervoor zorgen dat de vissen levend overboord gezet kunnen worden. Daarnaast dient men na te gaan hoe men bijvangst kan valoriseren, bv. in het geval van de grote pieterman. Elke vissoort en aquacultuurproduct kan een toegevoegde waarde hebben. Daarvoor zijn investeringen en aanpassingen in de wetgeving nodig, bijvoorbeeld met het oog op verwerking van niet-courante vissoorten en de aanleg van diepgevroren stocks voor tijden van schaarste. Al is het wel zo dat ondermaatse vis momenteel niet mag gecommercialiseerd worden. Baseline is dat de visser adequaat gecompenseerd moet worden voor zijn totale vangst.

De effecten van de aanlanding op de biodiversiteit moeten worden onderzocht.

Reders zouden de keuze kunnen krijgen om te opteren voor de aanlandingsplicht dan wel om andere inspanningen te leveren, bijvoorbeeld om selectiever te vissen.

2. Bescherming en herstel van de biodiversiteit en de ecosystemen

- Hoe kan de overheid projecten rond herstel van de biodiversiteit het best helpen ondersteunen via het EFMZV?
- Hoe kunnen redders aangemoedigd worden om mee te werken aan projecten rond bescherming en herstel van marine biodiversiteit en ecosystemen? (eg. zwerfvuil inzamelen)
- Is het proces om projecten op te zetten rond biodiversiteit en ecosystemen transparant?

Projecten rond biodiversiteit kosten geld. In synergie met andere projecten kunnen wel opportuniteiten benut worden. Zo kunnen artificiële riffen een gelegenheid bieden om habitats te creëren of te versterken. Voor de aanwending van het fonds is de effectiviteit wel een belangrijk criterium.

Marijn zwerfvuil verzamelen (fishing for litter) is economisch niet interessant. Het is efficiënter om op de kusten en aan de mondingen gericht te verzamelen.

■ Post-it comments over governance en het beheer van het programma

Het aantal structuren en administratieve vereisten moet in evenredigheid staan met de omvang van het programma. Voor wat betreft het beheer van het programma dient de omvang van de administratieve verplichtingen bij de uitvoering van het EFZMV beperkt te blijven tot het hoogst noodzakelijke (beperkingen m.b.t. swot, audits, rapportage, enz.). Eenzelfde bemerking geldt voor het aantal structuren: er gaat te veel energie verloren door de veelheid van structuren en vereiste documenten. Onnodige verplichtingen moeten worden verwijderd. Voor kleinere lidstaten met een eerder beperkt programma zouden de vereisten beperkt moeten zijn.

De doorlooptijd van de projecten vanaf het moment van aanvraag tot de eigenlijke uitbetaling van het steunbedrag moet beperkt blijven (nu kan deze termijn tot bijna twee jaar oplopen). De procedures van de beoordeling moeten transparant zijn.

De normen en regels van het OP moeten op voorhand bekend zijn en mogen niet meer in de loop van de uitvoering aangepast worden, teneinde van meet af aan de nodige rechtszekerheid te bieden.

De mate van frequentie waarmee projecten kunnen worden ingediend, wordt in het huidige programma beperkt. Dit kan de incentive om verder te investeren belemmeren. De kwaliteit van ingediende projecten dient de graadmeter voor selectie te zijn, niet de frequentie van aanvragen.

■ Deelnemers aan de workshop

- SALV-secretariaat: Koen Carels, Pieter De Graef, Wouter Vanacker
- IDEA Consult: Bart Van Herck, Veerle Vermeyen, Marijn Rabaut
- Vlaamse overheid, dep. Landbouw en Visserij: Peter Blancquaert en Bart Maertens (als waarnemers)
- Frans Coussement, provincie West-Vlaanderen
- Kris Vandecasteele, Stad Nieuwpoort
- Thomas Verleye, VLIZ
- Sylvie Becaus, Vlaamse Visveiling
- Willy Versluys, reder
- Johan Hennaert, Rederscentrale
- Sander Meyns, Rederscentrale
- Karel Ackx, Rederscentrale
- Maarten du Bois, VISGRO vzw
- Lien Loosvelt, Blauwe Cluster
- Michel Claes, ACV